

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-495-5-47>

STATE REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITIES IN UKRAINE

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Інвестиційна політика держави – це сукупність дій і заходів, які уряд застосовує для залучення та регулювання інвестицій в економіку країни.

Державне регулювання інвестиційної діяльності – це комплекс правових, адміністративних та економічних заходів держави, спрямованих на поширення та активізацію інвестиційних процесів [1].

Стратегічними цілями державного регулювання інвестиційної діяльності є: створення сприятливого інвестиційного клімату і стимулювання припливу капітальних вкладень у виробництво; інвестиційне забезпечення структурної перебудови економіки; мобілізація всіх джерел інвестиційних ресурсів та їх ефективне використання; стимулювання розвитку промислової сфери економіки; забезпечення зростання валового внутрішнього продукту і створення умов для нарощування внутрішніх інвестиційних ресурсів.

До основних завдань інвестиційної політики належать:

- вибір і підтримка розвитку окремих галузей господарства;
- реалізація програми щодо конверсії військово-промислового комплексу;
- підтримка розвитку малого і середнього бізнесу;
- забезпечення збалансованості в розвитку всіх галузей економіки України;
- реструктуризація вугільної промисловості;
- реалізація програми житлового будівництва в Україні.

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється за рахунок таких важелів: 1. Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає загальні правові, економічні та соціальні

умови інвестиційної діяльності на території України. 2. Податкове законодавство. 3. Регулювання фондового ринку. 4. Грошово-кредитна політика держави.

Розглянемо динаміку вкладання капітальних інвестицій в економіку України за п'ять років. Так, у 2017–2018 рр. спостерігається суттєве зростання обсягу капітальних інвестицій в економіку України, що свідчить про активізацію ведення інвестиційної діяльності в країні (+130,2 млрд грн). У 2018–2019 рр. обсяг капітальних інвестицій в економіку України продовжує зростати (+45,2 млрд грн), проте вже меншими темпами. Однак, вже у період 2019–2020 рр. спостерігається зниження обсягів капітальних інвестицій у зв'язку із початком пандемії COVID19 (-115,9 млрд грн).

У період 2020–2021 рр. спостерігається зростання обсягів капітальних інвестицій в економіку України (+165,7 млрд грн). Крім того, інвестиційна активність у 2019–2020 рр. характеризувалась відставанням від динаміки економічної активності, а частка капітальних інвестицій у ВВП України зменшилась у 2020–2021 рр. порівняно із попередніми роками.

У період 2021–2022 рр. спостерігається суттєвий спад обсягів капітальних інвестицій в економіку країни (-76,4 млрд грн), що пов'язано із повномасштабним вторгненням на територію України.

Ключовими напрямками державної політики щодо активізації процесу залучення інвестицій завжди були такі напрями: потужний природно-ресурсний потенціал; наявність кваліфікованих робочих кадрів, які можуть швидко пристосуватися до новітніх технологій виробництва; наявність перспективних галузей, які потребують інвестицій, достатня кількість інноваційних бізнес-ідей та проєктів; позитивні зрушення в розвитку та вдосконаленні соціально-економічного підґрунтя щодо залучення інвестицій [3].

Але політичні, економічні та соціальні причини призвели до зниження розвитку тих інвестиційних процесів, які намітилися в Україні в 2017–2022 роках. Військова агресія проти України вкрай негативно вплинула на інвестиційну діяльність в країні. Крім того, має місце нерозвиненість та низька ефективність вітчизняного фондового ринку; низький рівень банківського кредитування реального сектору економіки України; недостатня розвиненість внутрішнього ринку, яка не сприяє розвитку вітчизняного бізнесу; проблеми на ринку праці, що пов'язано з зовнішньою та внутрішньою міграцією; зростання інфляції, що призводить до знецінення заощаджень населення; недосконалість державного управління та

інституційного середовища, що призводить до порушення умов конкурентоспроможності вітчизняної економіки та підвищення рівня її корупційних ризиків.

За роки воєнної агресії можна констатувати, що: а) майже 152 млрд дол. США – прямі збитки в Україні. Найбільше постраждали сектори житла, транспорту, енергетики та сільського господарства, торгівлі та промисловості; б) понад 499 млрд дол. США – економічні втрати, а саме порушення економічних потоків, виробництва та додаткові витрати, пов'язані з війною; в) майже в 486 млрд дол. США оцінюються потреби України на реконструкцію та відновлення [2].

На даний момент, можна констатувати, що понад 90% з підприємств бізнесу відновили свою діяльність з початку війни. Триває тенденція зростання економіки. Так, в I кварталі 2024 року зростання оцінюється на рівні 4,5% [$\pm 1\%$] («мінус» 10,3% – у I кварталі 2023 року). Причина цьому: морський коридор, добувна промисловість, мінеральні добрива, будівництво Збалансованими лишалися грошово-кредитний, валютний та товарні ринки. Зокрема на початку 2024 року зберігалася відносна курсова стійкість гривні (завдяки надходженням від міжнародних партнерів Національний банк наростив свої резерви) [2].

Зберігається сповільнення споживчої інфляції – у березні 2024 року річний темп становив 3,2% (за підсумками I кварталу – 1,2%). І це найнижчий рівень за більш як три роки – попереднього разу нижчою за це значення інфляція була в жовтні 2020 року, коли річний показник становив 2,6%.

За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України станом на 31.03.2024 року становив 55 786, 6 млн дол. США. Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Станом на 31.03.2024 найвагоміші обсяги прямих інвестицій (залишків) були спрямовані до підприємств промисловості – 38,9% та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 17,0%.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 31,6 відс., Нідерланди – 20,8 відс., Швейцарія – 4,2 відс., Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – 4,8 відс., Німеччина – 4,3 відс., Австрія – 3,5 відс., Люксембург – 2,7 відс. і Франція – 2,6 відс. У 2023 році в Україну надійшло \$4,25 млрд прямих іноземних інвестицій (ПІІ) (за даними НБУ).

Найбільшу частину потоку прямих іноземних інвестицій у 2023 році становило реінвестування доходів, отриманих іноземним інвестором в Україні (\$3160 млн).

Найочевидніший висновок полягає в тому, що іноземні інвестори, як і раніше, не поспішають в Україну. Воно й зрозуміло: воєнні ризики вкрай високі, що не лише ускладнює ведення бізнесу, а й не дає змоги навіть спрогнозувати перспективи повернення інвестицій в осяжному майбутньому [4].

Основними напрямками державного регулювання інвестиційної політики в теперішній час на Україні можна визначити наступні:

1. *Забезпечення безпеки інвесторів*: створити програми страхування для інвесторів на випадок воєнних ризиків, щоб зменшити їхні побоювання через військові дії.

2. *Підтримка ключових галузей*, а саме: зосередитись на підтримці секторів, які можуть працювати навіть під час війни (аграрний сектор, IT, зелена енергетика).

3. *Антикорупційні заходи*: продовжувати боротьбу з корупцією, оскільки інвестори хочуть бачити прозору систему без хабарів. Чим менше корупції, тим більше бажання в інвесторів працювати в країні.

4. *Спрощення бюрократії*: зменшити кількість паперової роботи і прискорити процеси для запуску бізнесу та реєстрації інвестицій.

5. *Масштабне відновлення інфраструктури*: створення чітких і прозорих планів відбудови, які зможуть привабити інвесторів.

6. *Проведення правової реформи*: важливо, щоб інвестори знали, що у разі виникнення проблем, вони отримають справедливий судовий захист.

7. *Впровадження зелених технологій*: Україна може стати центром розвитку екологічно чистих технологій. Вкладення в сонячну і вітрову енергетику стане одним з пріоритетів для іноземних інвестицій.

8. *Підтримка малого і середнього бізнесу*: забезпечити фінансову підтримку для малих і середніх підприємств, які швидко створюють робочі місця і можуть адаптуватись до нових умов.

9. *Розвиток людського капіталу*: вкладення в освіту і навчання робочої сили, особливо в сферах технологій і інновацій.

Таким чином, державне регулювання інвестиційної діяльності в нинішніх умовах є важливою складовою системи управління економікою та інструментом реалізації інвестиційної політики держави.

Література:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA&isSpecial=True>
3. Атамас О. Інвестиційна діяльність в Україні: реалії сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-42>
4. Гриценко Л. Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2012. Вип. 22(2). С. 89–95. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22\(2\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22(2)_17)